تحلیل معناشناختی واژگان متناظر با واژه کذب در قرآن کریم
زهرا شمس / سید محمد رضوی / محمد حسین توانایی
علمی ـ پژوهشی
فصلنامهٔ تخصّصی مطالعات قرآن و حدیث سفینه
سال بیست و سوم، شمارهٔ ۹۱ «ویژهٔ پژوهش‌های قرآنی»، تابستان ۱۴۰۵، ص ۱۲۹–۱۴۸

تحلیل معناشـناختی واژگان متناظر بـا واژه کذب در قرآن کریم

زهرا شمس[۱] / سید محمد رضوی[۲] / محمد حسین توانایی[۳]

چکیده: این پژوهش به بررسی معناشناختی پنج واژهٔ کلیدی مرتبط با مفهوم دروغ ومتناظر باواژه با **کِذب** درقرآن کریم، شامل **افتراء، إفک، رَمی، تَقَوُّل**، برپایهٔ تفاسیر معتبر می‌پردازد. این واژگان به رغم آنکه گاه به عنوان مترادفات «دروغ» تلقی می‌شوند، در ساختار معنایی قرآن ازیکدیگر متمایز بوده و هرکدام شدت، سیاق، بار بلاغی و پیام تربیتی خاصی را منتقل می‌کنند در این مقاله، نخست مفهوم«ترادف» وجایگاه آن در علوم قرآنی بررسی شده، سپس تحلیل ریشه شناختی، صرفی، سیاقی و تفسیری هر واژه براساس منابع معتبر ارائه می‌شود. نتایج نشان می‌دهدکه «**کذب**» معنای عام و فراگیر دروغ است؛ «**افتراء**» دروغِ ساختگیِ عامدانه با بار الهی ـ اعتقادی؛ «**إفک**» وارونگی حقیقت و دگرگون کردن واقعیت؛ «**رَمی**» نسبت دادن اتهام سنگین (خصوصاً زنا) و «**تقول**» نسبت دادن سخنی به خدا یا پیامبراست. این پژوهش نشان می‌دهد که قرآن در انتخاب این واژگان، دقت بلاغی تربیتی ویژه‌ای داشته و مراتب دروغ را به صورت کاملاً ساختارمند تفکیک کرده است.

کلیدواژه‌ها: قرآن کریم، معناشناختی، کذب

---

* دریافت: ۱۴۰۵/۰۱/۲۹؛ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۱۵.

۱. گروه علوم قرآن وحدیث، واحدکرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران 0069153752@iau.ir
۲. گروه علوم قرآن وحدیث، واحدعلوم وتحقیقات، دانشگاه آزاداسلامی، تهران، ایران(نویسنده مسئول)
SeyedMohammad.Razavi@iau.ir
۳. گروه علوم قرآن وحدیث، واحد کرج، دانشگاه آزاداسلامی، کرج، ایران Mohammad. Tavanaei@kiau. ir

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-19]